

Kunnalliset hyvinvointikertomukset ja turvallisuus

Valtakunnallinen turvallisuusseminaari 23.1.2020, Hämeenlinna

Tapani Kauppinen

Muista ainakin nämä

1. Hyvinvointikertomus on lakisääteinen asiakirja – sinun kannattaa hyödyntää kertomusta turvallisuustyössä
2. Turvallisuus on jo hyvinvointikertomuksissa, ainakin osin – sinun apuasi tarvitaan teeman syventämiseksi
3. Turvallisuudella ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisellä on yhteinen tulevaisuus – sinun panosta tarvitaan yhteisessä työssä

”

Hyödynnä tämä
mahdollisuus

Hyvinvointikertomus on lakisääteinen strategia-asiakirja

Hyvinvointikertomus on strateginen asiakirja

- Hyvinvointikertomus on tiivis kuvaus hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä.
- Hyvinvointikertomus on kunnan / alueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline.
- Kunnassa / alueella valmistellaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua.
- Kertomustyön osat: nykytila -> tavoitteet -> toimenpiteet -> seuranta

[Lue lisää kuntien hyvinvointikertomuksista THL:n sivulta](#)

Miksi tehdään: LAKI

Kunnat

- Terveydenhuoltolaki 12 §: ”Kunnan on seurattava asukkaittensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.”

Alueet

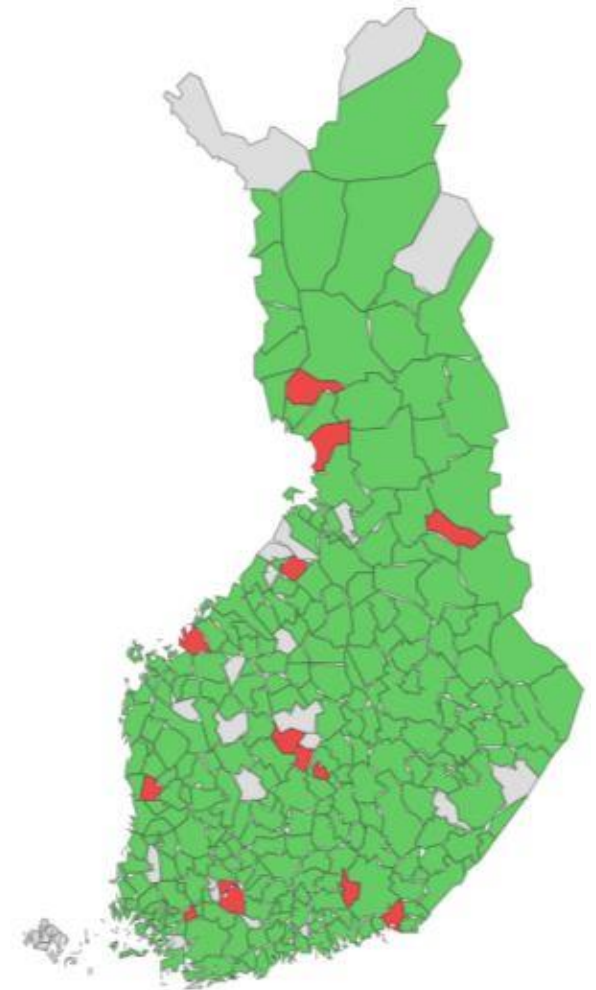
- Terveydenhuoltolaki 34§ edellyttää, että samaan sairaanhoitopiiriin kuuluvat kunnat laativat terveydenhuollon järjestämissuunnitelman, jossa ”on sovittava kuntien yhteistyöstä, terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä koskevista tavoitteista ja vastuutahoista...”

Lähes kaikki kunnat tekevät hyvinvointikertomuksen

- Lähes kaikissa kunnissa on tehty valtuuston hyväksymä laaja hyvinvointikertomus
- Lähes kaikki alueet / sairaanhoitopiirit ovat tehneet ensimmäiset alueelliset hyvinvointikertomuksensa
- Haaste: Kertomusten rakenne, tietosisällöt ja yhteys kuntien/maakuntien/organisaatioiden strategisiin tavoitteisiin vaihtelee

[Lisätietoa alueellisesta hyvinvointikertomuksesta THL:n sivuilta](#)

[Lisätietoa karttakuvan tuloksista vuodelta 2019 Teaviisarista](#)

Mikä on kertomusten ero?

Kunnan hyvinvointikertomus

- **Kunta** (monialainen hyvinvointiryhmä) tekee
- Kuvaa **kuntalaisten** hyvinvoinnin tilaa, tehtyjä toimia ja tavoitteita
- Esitetään **kunta**valtuustolle hyväksyttäväksi
- Tavoitteet ja toimet **kunta**toimijoiden toteutettavissa
- Toimitettava **maakunnalle** ja julkaistava julkisessa tietoverkossa

Alueellinen hyvinvointikertomus

- **Alue** (monialainen hyvinvointiryhmä) tekee yhdessä **kuntien** kanssa
- Kuvaa **alueen** asukkaiden hyvinvoinnin tilaa, tehtyjä toimia ja tavoitteita
- Tavoitteet ja toimet **alue**toimijoiden (sote + muut toimijat) toteutettavissa ja tukee/ohjaa kuntia
- Julkaistava julkisessa tietoverkossa

Kertomusten välinen yhteys

Alueellisessa kertomuksessa hyödynnetään kunnan kertomuksia

- Kuntien huolenaiheet
- Alueen sisäiset erot
- Alueen täydentävä tieto sellaisista ilmiöistä, joita ei kuntatasolla voi tarkastella (esimerkiksi eriarvoisuus, väestöryhmät, kokemustieto)

Alue tekee alueellisen kertomuksen yhdessä kuntien kanssa

- Kuntaedustus
- Muut alueelliset toimijat
- Alueen hyvinvointipooli

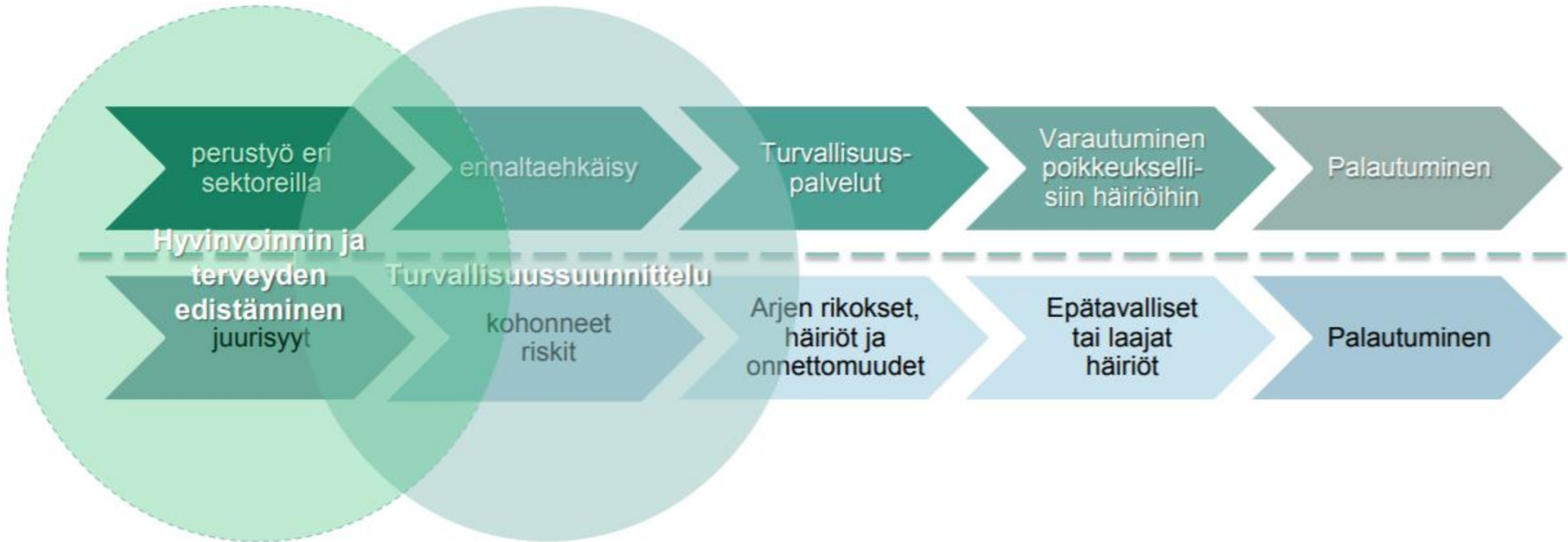
”

Teema tarvitsee
tukeasi

**Turvallisuus on jo
hyvinvointikertomuksissa, ainakin osin**

Turvallisuussuunnittelu ja hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

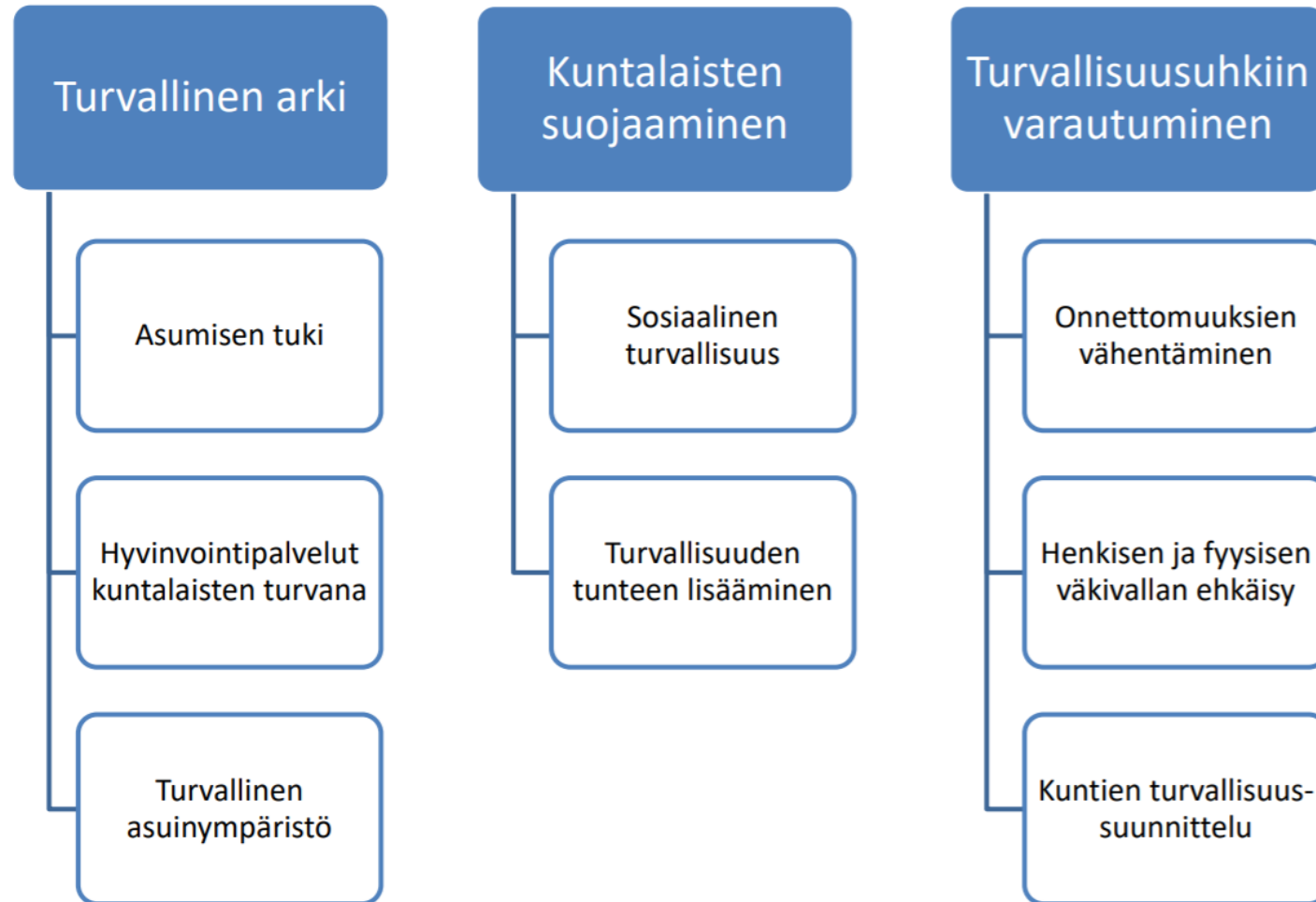
([Evwaraye 2019, Alueellisen ja paikallisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset](#))

Turvallisuus kuntien kertomuksissa nyt

- 42 kunnasta vuosien 2017–2020 hyvinvointikertomusten suunnitelmataulukot
- 138 turvallisuuteen liittyvää tavoitetta sekä tavoitteisiin kohdistetut toimenpiteet, resurssit ja mittarit.
- Suurimmalla osalla kunnista (n=33) oli hyvinvointikertomuksessa vähintään yksi turvallisuuteen liittyvä tavoite ja toimenpide.
- Osana turvallisuuden edistämistä mm. ikääntyneiden turvallisen kotona asumisen tukeminen, kunnan ympäristövaikutusten huomioiminen, lähisuhdeväkivallan sekä päihteiden käytön tunnistaminen ja ennaltaehkäiseminen.

[\(Poikonen 2019 Hyvinvointijohtaminen ja terveyden edistäminen kunnissa\)](#)

Turvallisuuden ymmärrys kuntien kertomuksissa

[\(Poikonen 2019 Hyvinvointijohtaminen ja terveyden edistäminen kunnissa\)](#)

Kertomuksissa mainittuja yhteistyötahoja, esim

Ryhmiä, maininnat	Esimerkkejä toimijoista
Toimialat (n=70)	Tekninen toimi, sivistystoimi, vapaa-aika toimi, nuorisotoimi, liikuntatoimi, hyvinvointitoimiala, ympäristötoimiala, palo- ja pelastustoimi, strategia ja kehittäminen, sosiaali- ja terveystoimi, kulttuuritoimi, yleishallinto, lautakunnat, hallintopalvelut, konsernihallinto,
Palvelualueet ja palvelut (n=127)	Hyvinvointipalvelut, tilapalvelut, hallinto-, talous- ja elinvoimapalvelut, tekniset palvelut, sosiaali- ja terveystoimet, asumisen tukitoimet, kiinteistönhoito, opetuspalvelut, elinvoimayksikkö, koulut, varhaiskasvatus, perhepalvelut, vapaa-aika palvelut, päiväkotit, nuorisotyö, tekniset palvelut, vanhus- ja vammaispalvelut, lastensuojelu, sosiaalityö, päihdetyö, kouluterveydenhoito, liikuntapalvelut, hyvinvointikeskus, nuorisopalvelut, kotoutumispalvelut
Kunnassa toimivat järjestöt, yhdistykset, henkilöt (n=75)	Yhdistykset, järjestöt, kansalaisopisto, kyläyhdistykset, 3.sektori, yksityisten kiinteistöjen omistajat, kuntalaiset, nuorisovaltuusto, seurakunta, paikallinen 4H, vanhempainyhdistykset, vapaaehtoiset, yrittäjäyhdistykset, urheiluseurat

[\(Poikonen 2019 Hyvinvointijohtaminen ja terveyden edistäminen kunnissa\)](#)

Case ikääntyneiden tapaturmat alueiden hyvinvointikertomuksissa

- 19 eri dokumenttia, jotka kattavat 18 eri aluetta.
- Tarkasteltu ”kaatumiset, putoamiset, liikennetapaturmat & -turvallisuus, hukkumiset, myrkytykset” –mainintoja.
- Mainintoja tapaturmista 12 alueella, käsitelty 5, tavoitteita 5, toimenpiteitä 4, vastuutahoja 3, indikaattoreita 2 alueella.
- Kaatumisia tarkasteltu 7 alueella, tavoitteita 3, toimenpiteitä 3 alueella.

(Salo ym. 2020, tulossa)

[Alueelliset hyvinvointikertomukset THL:n nettisivulla](#)

STM: Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn tavoiteohjelma vuosille 2014-2020

- Ohjelma sisältää 92 monialaisessa yhteistyössä toteutettavaa toimenpidettä
- Alueiden erot ovat nykyisin suuria esimerkiksi ikääntyneiden kaatumistapaturmien ehkäisytyössä

[Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn tavoiteohjelma vuosille 2014-2020](#)

[Väliarviointi 2017](#)

THL:n ehdotukset kuntien ja alueiden minimitietosisällöistä

- Tavoite siirtää työtä mittareiden valinnasta tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sekä yhtenäistää tietopohjaa.
- Minimitietolistat on julkaistu ehdotuksina THL:n nettisivuilla (thl.fi/minimitieto). Kunnat ja alueet voivat hyödyntää minimitietolistoja hyvinvointikertomustyönsä tukena.
- 64 indikaattoria kuntiin ja 84 alueille.
- Kunta & alue tarkastelee minimissään listan indikaattorit ja valitsee painopistealueensa ja seurantaindikaattorit itse.

[Katso minimitietolistaus THL:n sivulta](#)

Minimitietosisältöjen tulisi olla

- Samaan aikaan lyhyt ja kattava
- Kaikista kunnista/alueilta löytyvää tietoa
- Pienillekin kunnille merkityksellisiä ja mahdollisia
- Luotettavia
- Olemassa olevista säännöllisistä tiedonkeruista saatavia
- Maksuttomia
- Kokoavasti ilmiötä kuvaavia, joita tarvittaessa tarkennetaan
 - hyte-työn rakenteita ja toimintaa kuvaavia indikaattoreita
 - eri toimialojen indikaattoreita
 - ehkäisevien ja korjaavien palveluiden indikaattoreita
 - väestön hyvinvoinnin tilaa kuvaavia indikaattoreita
 - väestöryhmittäin: sp, ikä, syntyperä, sosioekonominen asema, toimintarajoitteisuus...

[Katso minimitietolistauksia THL:n sivulta](#)

Millaiset minimitietolistat, toimialoittain

Kunnan HYTE-rakenteet	13	Alueen HYTE-rakenteet	4
Tehdyt HYTE-toimet kunnassa	17	Kuntien HYTE-rakenteet	7
Tekninen, asuminen, ympäristö	6	Kunnissa tehdyt HYTE-toimet	9
Kulttuuri	5	Tehdyt HYTE-toimet alueella	5
Sivistys	4	Ympäristöterveys	4
Liikunta	1	Liikenne	1
Muu	1	Tehdyt toimet SOTE-palveluissa	11
Hyvinvoinnin tila	34	Hyvinvoinnin tila	47
Hv/terveyden tila	5	Elintavat	10
Elintavat	7	Hyvinvoinnin/terveyden tila	7
Tapaturma/väkivalta/turvallisuus	7	Osallisuus	6
Työttömyys	5	Tapaturma/väkivalta	6
Ympäristöterveys	3	Elinolot/elämänlaatu	10
Osallisuus	4	Toiminta/työkyky	6
Elinolot	3	Työttömyys	1
	yht 64	Digipalvelujen käyttö	1
			yht 83

Kuntien indikaattoreita 1

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa				
nro	nimi	teema	skaala	kuvaus
2	Itsearviointi kunnan hyte-työn rakenteesta, resursseista ja prosesseista	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa	Laadullinen, itsearviointi skaalalla 0-4.	Esim: <ul style="list-style-type: none">• Millaiset resurssit on kunnan hyvinvointikoordinaattorilla?• Miten monialainen hyvinvointijohtoryhmä on työskennellyt?• Miten yhteistyö muiden koordinaattoreiden tms kanssa on toteutunut; osallisuuskoordinaattori, väkivallanehkäisy-/turvallisuuskordinaattori, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori tms.• Miten eri ohjelmatyöt on koottu yhteen
10	Turvallisuussuunnitelman perusteella on päätetty toimenpiteistä luottamushenkilöjohdossa	Tapaturmat ja väkivalta, sisäinen turvallisuus	TEAviisari. Sotkanet 469.	Kyllä/ei. Indikaattori ilmaisee, onko kunnassa päätetty turvallisuussuunnitelman perusteella toimenpiteistä kunnanvaltuustossa tai kunnanhallituksessa.
12	Maahanmuuttajien kotouttamisen edistäminen (suuret kaupungit)	Maahanmuuttajat	Laadullinen, itsearviointi skaalalla 0-4.	Itsearviointiin apuna voi käyttää Kotouttamisen osaamiskeskuksen kehittämää Kotomittaria: https://kotouttaminen.fi/kotomittari-testi . Itsearviointimenetelmän avulla voidaan arvioida yksittäisen kunnan kotoutumisen edistämistä seuraavien muuttajien kautta: <ul style="list-style-type: none">• Kotoutumisen alkuvaiheen palvelut kunnassa jne

Kuntien indikaattoreita 2

Tehdyt toimet kunnassa				
nro	nimi	teema	skaala	kuvaus
16	Ehkäisevää päihdetyötätoteuttavat peruskoulut, % peruskouluista	Sivistystoimi, Ehkäisevä päihdetyö	TEAviisari. Sotkanet 471.	% peruskouluista, jotka toteuttavat ehkäisevää päihdetyötä yhteisesti kirjattujen käytäntöjen mukaisesti.
26	Liikennevahinkojen uhrit / 1000 asukasta	Tekninen toimi, maankäyttö	Liikennevakuutuskeskus / Onnettomuustietoinstituutti OTI: https://www.lvk.fi/fi/tilastot-ja-raportit/liikennevahinkotilasto → Uusimmat vuositilastot → OTIn vakuutusyhtiöiden liikennevahinkotilasto 20xx	OTIn vuosittaisiin liikennevahinkotilastoihin on koottu kaikki vakuutusyhtiöiden korvaamat liikennevahingot. Tilasto on vahinkomäärältään maan laajin liikenneonnettomuustilasto. Vakuutusyhtiöiden liikennevahinkotilasto. https://www.lvk.fi/fi/tilastot-ja-raportit/liikennevahinkotilasto → Uusimmat vuositilastot → OTIn vakuutusyhtiöiden liikennevahinkotilasto 20xx (Vuoden 2017 raportissa kuntien tieto s. 86-91).

Kuntien indikaattoreita 3

Hyvinvoinnin tila

nro	nimi
35	Suuren kaupungin vuokra-asuntojen osuus kaupunginosittain (suuret kaupungit)
41	Huolta herättävää päihteiden.., % 8. ja 9. luokan oppilaista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, % AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
42	Alaikäisenä alkoholin tai savukkeiden ja sähkösavukkeiden ostoja vähittäismyynnistä, % 8. ja 9. luokan oppilaista sekä ...
48	Tuntee itsensä osalliseksi, % 8. ja 9. luokan
49	Kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista, % 8. ja 9. luokan oppilaista...
51	Tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana, % 4lk / 8.-9lk / lukio / ammattioppilaitos
54	Nuorten (15–29 - vuotiaat) tekemät rikokset
55	Päihdekiinniotot
64	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä
65	Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä

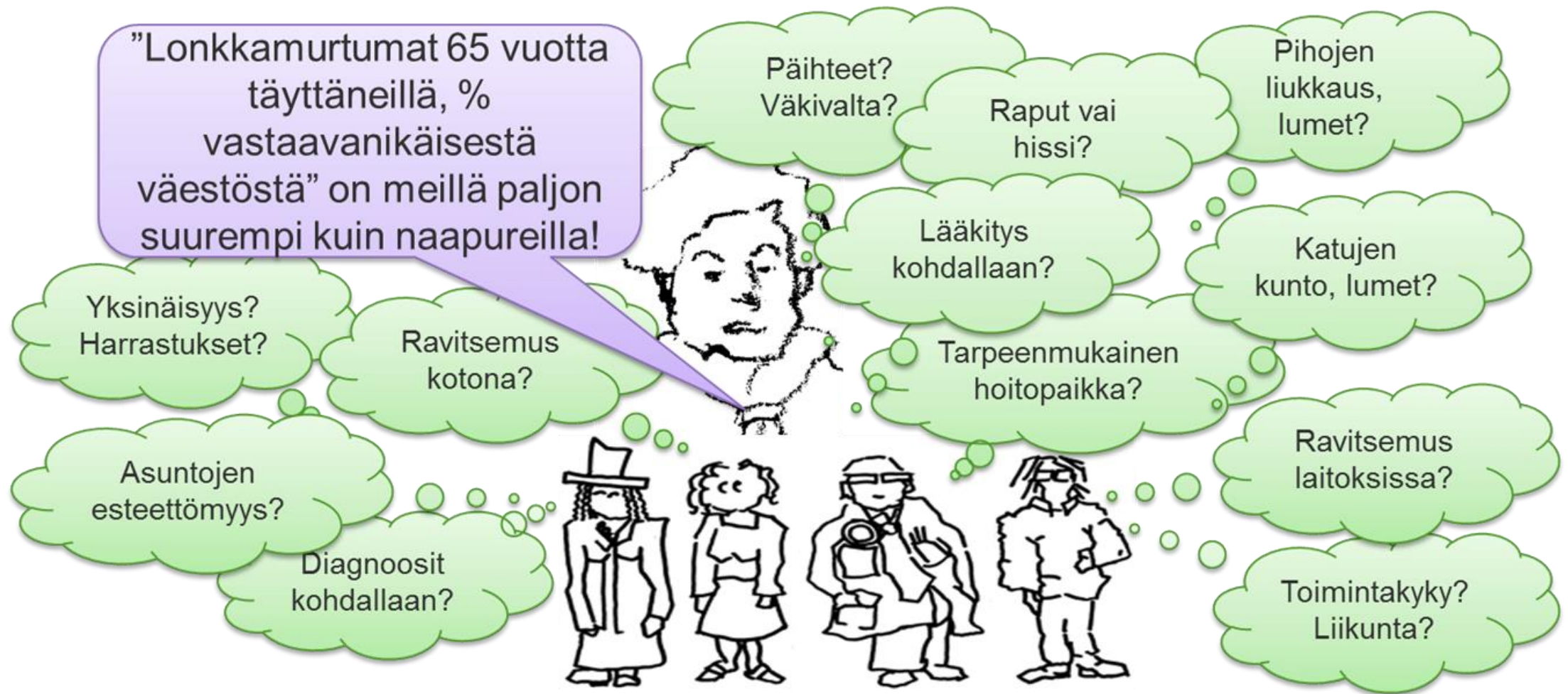
”

Ole mukana
yhteisessä työssä

**Turvallisuudella ja hytellä on yhteinen
tulevaisuus**

Esimerkki indikaattorista, lonkkamurtuma

Yhteinen tulevaisuus käytännössä

- Suunnitelma voi olla myös osa hyvinvointikertomusta (Tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäisy maakunnissa ja kunnissa. Hallituksen reformi 9/2017).
- Esimerkkejä eri asiakirjojen yhdistämisestä samoihin kansiin:
 - Pirkkalan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelma vuosille 2018 – 2022
 - Lempäälän kunnan hyvinvointikertomus ja turvallisuussuunnitelma 2017-2020
 - Forssan seudun hyvinvointi- ja turvallisuusstrategia ja aiempi Hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus 2009 - 2012

Yhteinen tulevaisuus

- Lukuisat ohjelmat työllistävät samoja ihmisiä.
- Tarvitaan sisältöasiantuntijat, indikaattorit ilman sisällön tulkitsijaa eivät auta.
- Tavoitteita kunnassa ja alueella voi olla ilman indikaattoreita
- Tarvitaan tekijöitä, jotka ovat yhteisiä.
- Oma työ muuttuu yhteiseksi työksi yhteisillä tavoitteilla, jotka konkretisoituvat kullakin alalla.